

OD HEALTH CHECK DO PERSPEKTYWY FINANSOWEJ 2013-2020

Julian T. Krzyżanowski

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Abstrakt. Celem artykułu jest analiza kolejnych propozycji zmian Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, które były dyskutowane na przestrzeni lat 2008-2013. Nowe propozycje i rozstrzygnięcia koncentrowały się wokół trzech grup zagadnień: systemu płatności bezpośrednich, rozwoju obszarów wiejskich oraz regulacji rynkowych. Ponadto w artykule poruszono kwestie rekomendacji w odniesieniu do kształtu reformy Wspólnej Polityki Rolnej wynikających z przeprowadzonej w 2008 roku oceny *Health Check*.

Słowa kluczowe: Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej, *Health Check*, płatności bezpośrednie, rozwój obszarów wiejskich, regulacje rynkowe

ZMIANY WPR WYNIKAJĄCE Z HEALTH CHECK

Ostatnia poważna reforma, która nadała kształt Wspólnej Polityce Rolnej do 2013 roku, miała miejsce w 2003 roku w Luksemburgu [Krzyżanowski 2005]. Wśród postanowień dotyczących modyfikacji istniejących instrumentów WPR znalazło się również postanowienie o przeprowadzeniu oceny funkcjonowania WPR (ang. *Health Check*) w 2008 roku.

Przegląd wytyczał także kierunki przyszłych zmian WPR (po 2013 roku). Zdefiniowano bowiem i dołączono do listy celów WPR „nowe wyzwania”, dotyczące: zmian klimatycznych, energii odnawialnej, gospodarki wodnej, różnorodności biologicznej, środków towarzyszących restrukturyzacji mleczarstwa oraz innowacyjności w zakresie czterech pierwszych zadań. Dla trwającej dyskusji o przyszłości WPR szczególnie istotne było także zobowiązanie Komisji Europejskiej i Rady do przeanalizowania pro-

blemu dużego zróżnicowania płatności bezpośrednich w skali UE i przedstawienia propozycji odpowiednich zmian.

Podczas posiedzenia Rady Ministrów UE ds. Rolnictwa i Rybołówstwa w dniach 18-20 listopada 2008 roku nastąpiło przyjęcie ostatecznego porozumienia kończącego dyskusje w ramach przeglądu *Health Check* [Sprawozdanie... 2008]. Wynikiem przeglądu było przyjęcie czterech aktów prawnych, modyfikujących podstawy funkcjonowania Wspólnej Polityki Rolnej:

- Rozporządzenia Rady... [2009 a] w sprawie zmian we wspólnej polityce rolnej poprzez zmianę rozporządzeń (WE) nr 320/2006, (WE) nr 1234/2007, (WE) nr 3/2008;
- Rozporządzenia Rady... [2009 b] ustanawiającego wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego dla rolników w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiającego określone systemy wsparcia dla rolników;
- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady... [2013] w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW);
- Decyzji Rady... [2009] zmieniającej Decyzję 2006/144/WE w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla rozwoju obszarów wiejskich (okres programowania 2007-2013).

W toku prac na forum Rady UE przyjęto bardzo wiele istotnych dla Polski postanowień. Część z rozwiązań znalazło swój wyraz już w pierwotnych projektach legislacyjnych Komisji Europejskiej opublikowanych w maju 2008 roku. Pozostałe są wynikiem dalszych prac, jakie miały miejsce w Radzie w okresie od publikacji ww. projektów oraz ostatecznych rozstrzygnięć przyjętych w czasie posiedzenia Rady Ministrów UE ds. Rolnictwa w dniach 18-20 listopada 2008 roku [Stanowisko Rządu... 2008].

Dyskusje i rozstrzygnięcia *Health Check* koncentrowały się wokół trzech grup zagadnień: szeroko rozumianych płatności bezpośrednich, instrumentów rynkowych i rozwoju obszarów wiejskich i w tej kolejności będą omawiane.

PLATNOŚCI BEZPOŚREDNIE

Ustalono wydłużenie możliwości stosowania w Polsce uproszczonego systemu płatności bezpośrednich SAPS do 2013 roku. Oznacza to ustabilizowanie kryteriów wsparcia bezpośredniego w Polsce oraz uniknięcie dodatkowych kosztów funkcjonowania systemu płatności bezpośrednich. Każda zmiana systemu jest w Polsce szczególnie kosztowna dla administracji, a także rolników, z uwagi na dużą liczbę gospodarstw i ich stosunkowo niewielką skalę ekonomiczną.

Jeśli chodzi o związany z płatnościami warunek przestrzegania *cross-compliance* to dodano dwa dodatkowe kryteria do zasad dobrej kultury rolnej zgodnej z wymogami środowiska (*Good Agricultural and Environmental Conditions – GAEC*) – (strefy buforowe wzdłuż cieków wodnych oraz zasady korzystania z wody do celów nawadniania). Nadano również opcjonalny charakter części standardów w ramach dobrej kultury rolnej (GAEC), dając tym samym możliwość lepszego dopasowania tych standardów do specyficznych uwarunkowań naturalnych państw członkowskich.

Rada zadecydowała też o realizacji nowych zadań w ramach systemu płatności. Rozszerzono zakres działań, jakie można realizować w ramach art. 69 Rozporządzenia

Komisji... [2004] (dotyczącego płatności bezpośrednich) (obecnie art. 68) w ramach 10% środków na płatności bezpośrednie.

Dotychczas artykuł ten pozwalał na działania związane z ochroną lub poprawą środowiska naturalnego oraz poprawą jakości i marketingu produktów rolnych. Przewidziano jednak, że środki te będzie można także przeznaczyć na wsparcie producentów mleka, wołowiny, mięsa baraniego i koziego w regionach o trudnych warunkach gospodarowania lub w gospodarstwach szczególnie narażonych na negatywne skutki zachodzących zmian. Wsparcie to może przyjąć m.in. formę dodatkowych płatności do zwierząt lub do powierzchni użytków zielonych, ale tylko w zakresie, który umożliwi utrzymanie dotychczasowego poziomu produkcji.

Środki można także przeznaczyć na współfinansowanie instrumentów zarządzania ryzykiem, takich jak ubezpieczenia upraw i zwierząt z tytułu strat spowodowanych niekorzystnymi warunkami pogodowymi lub chorobami (zwierząt i roślin) oraz na współfinansowanie funduszy wzajemnych ubezpieczeń. Środki finansowe wykorzystywane w ramach tego artykułu na działania, które nie są w pełni oddzielone od produkcji, nie mogą przekroczyć limitu 3,5% krajowej koperty płatności bezpośrednich.

Ponadto w zakresie płatności bezpośrednich:

1. Ustalono sposób konwergencji płatności bezpośrednich pomiędzy państwami członkowskimi (w ramach rozstrzygnięć dotyczących Wspólnych Ram Finansowych – WRF). W państwach członkowskich z płatnościami bezpośrednimi na hektar poniżej 90% średniej UE, różnica między obecnym poziomem płatności a 90% średniej UE ma być zmniejszona o jedną trzecią. Proces ten będzie przeprowadzony stopniowo, od roku budżetowego 2015 do roku budżetowego 2020. Docelowo wszystkie państwa członkowskie mają osiągnąć poziom płatności co najmniej w wysokości 196 euro/ha (w cenach bieżących). Powyższa konwergencja zostanie sfinansowana przez kraje, w których płatności bezpośrednie są wyższe od średniej UE.

2. W projekcie rozporządzenia zapewniono możliwość kontynuowania uproszczonego systemu płatności bezpośrednich SAPS do 2020 roku. Jednocześnie będą stosowane nowe komponenty systemu płatności, takie jak: płatność za praktyki rolnicze korzystne dla klimatu i środowiska, czyli tzw. „zazielenienie”, płatności dla małych gospodarstw, płatności dla młodych rolników, płatności związane z produkcją czy płatności z tytułu obszarów o ograniczeniach naturalnych. Ostateczne rozwiązania w sprawie kontynuowania SAPS zostały rozszerzone o możliwość stosowania płatności redystrybucyjnej (tzw. płatność do pierwszych hektarów) również w państwach wybierających SAPS.

3. Zapewniono państwom członkowskim możliwość przesunięcia środków finansowych między filarami (na podstawie uzgodnień Szczytu w sprawie WRF), tj. możliwość przesunięć do 15% koperty krajowej środków z I na II filar lub z II na I filar WPR, a dla państw ze stawką płatności niższą niż 90% średniej UE – możliwość przesunięcia do 25% koperty krajowej z II na I filar.

4. Państwa stosujące SAPS będą miały możliwość kontynuowania do 2020 roku wsparcia z budżetu krajowego dla sektorów wspieranych obecnie w ramach płatności uzupełniających. Podstawą do ustalenia wysokości tego wsparcia krajowego będzie kwota płatności uzupełniających (przejściowego wsparcia krajowego) zatwierdzona przez KE na 2013 roku. Pomoc ta byłaby stopniowo zmniejszana o 5 pkt. proc., zaczynając od 75% w 2015 roku, a kończąc na 50% w 2020 roku (zgodnie z projektem rozporządzenia przejściowego w 2014 roku, poziom ten będzie mógł wynieść do 80% kwoty z 2013 roku).

5. Utrzymano większość rozwiązań Rady dotyczących zazielenienia płatności bezpośrednich. Ostatecznie zazielenienie ma być realizowane poprzez:
- trzy obowiązkowe praktyki: dywersyfikację upraw, utrzymanie trwałych użytków zielonych (TUZ), utrzymanie obszarów proekologicznych (tzw. EFA);
  - praktyki równoważne, wobec których uznaje się, że przynoszą ten sam lub wyższy poziom korzyści dla środowiska i klimatu; mogą one obejmować programy rolno-środowiskowe (bądź rolno-środowiskowo-klimatyczne) albo krajowe lub regionalne systemy certyfikacji środowiskowej. Lista praktyk traktowanych jako równoważne będzie określona w załączniku do rozporządzenia. W ramach praktyk równoważnych nie może być tzw. podwójnego finansowania (tj. równoczesne płacenie za te same praktyki, zarówno w ramach płatności rolno-środowiskowej, jak i poprzez płatność za „zazielenienie”).
6. W przypadku obowiązkowych praktyk zazielenienia:
- gospodarstwa do 15 ha powierzchni gruntów ornych (pierwotnie Komisja proponowała, aby obowiązek ten dotyczył gruntów rolnych) będą wyłączone z wymogu utrzymywania obszarów proekologicznych; odsetek tych obszarów w gospodarstwie zmniejszono z 7% (jak proponowała Komisja) do 5%, przy czym może zostać podniesiony do 7% po przedstawieniu przez Komisję raportu, najpóźniej w marcu 2017 roku; rozszerzono listę kategorii gruntów traktowanych jako proekologiczne, m.in. o uprawy wiążące azot (motylkowate) oraz międzyplony i pokrywę zieloną, obok: gruntów ugorowanych, tarasów, elementów krajobrazu, włączając elementy położone na obszarze przylegającym do gruntu ornego, stref buforowych, systemów rolno-leśnych, obszarów pod zagajnikami o krótkiej rotacji, na których nie stosuje się nawozów mineralnych i/lub środków ochrony roślin, pasów działki przylegającej do krawędzi lasu, obszarów zalesionych, spośród których państwo członkowskie wybierze te obowiązujące na jego terenie. Do określenia procentowej powierzchni obszarów EFA, państwa członkowskie będą mogły stosować odpowiednie współczynniki ważenia uwzględniające znaczenie poszczególnych obszarów dla środowiska;
  - podniesiono z 3 ha do 10 ha powierzchnię gruntów ornych gospodarstw, poniżej której będą one wyłączone z wymogu dywersyfikacji upraw. Dla gospodarstw między 10 a 30 ha będą wymagane dwie różne uprawy (a nie trzy, jak proponowała KE), uprawa główna nie powinna zajmować więcej niż 75% gruntów ornych; natomiast gospodarstwa powyżej 30 ha gruntów ornych – będą musiały posiadać minimum trzy uprawy na gruntach ornych, przy czym dwie uprawy główne nie powinny zajmować więcej niż 95% gruntów ornych;
  - realizacja obowiązku w zakresie utrzymania trwałych użytków zielonych (TUZ) będzie dwustopniowa, tzn.
    - na poziomie kraju – w przypadku, gdy powierzchnia TUZ w kraju spadnie poniżej wymaganego progu 5%, rolnik będzie zobowiązany do ponownego przekształcenia gruntów ornych w TUZ, podobnie jak w ramach obecnie funkcjonującego systemu w zakresie utrzymania TUZ;
    - na poziomie gospodarstwa – wyłącznie gospodarstwa, położone na obszarach Natura 2000, w których zostaną wyznaczone trwałe użytki zielone cenne przyrodniczo, wymagające szczególnej ochrony, obejmujące gleby torfowe i podmokłe; na tych wyznaczonych obszarach rolnikom nie będzie wolno przekształcić ani zorać trwałych użytków zielonych.

7. System dla małych gospodarstw rolnych ma zastępować pozostałe komponenty płatności bezpośrednich. Jest to instrument dobrowolny dla państw członkowskich i rolników. Wysokość pomocy może zostać określona jako kwota ryczałtowa (jako średnia płatności na hektar pomnożona przez maksymalnie 5 ha lub jako 25% średniej płatności krajowej na beneficjenta – wtedy łączna kwota tych płatności nie może przekroczyć 10% koperty krajowej) lub jako kwota odpowiadająca sumie wszystkich płatności, do których otrzymania rolnik byłby uprawniony w standardowym systemie. Maksymalna wysokość wsparcia na gospodarstwo może wynieść do 1250 EUR. Rolnicy korzystający z tej formy pomocy zostaną wyłączeni z kontroli spełniania zasady wzajemnej zgodności, a także będą zwolnieni z konieczności stosowania praktyk w zakresie zazielenienia.

8. Płatność dla młodych rolników będzie działaniem obowiązkowym dla państwa członkowskiego. Na ten rodzaj wsparcia można będzie przeznaczyć do 2% koperty krajowej. Stawka płatności dla młodych rolników będzie podwyższona o 25%. Państwo członkowskie ustali limit liczby hektarów w gospodarstwie, do jakiego będzie stosowane to wsparcie. Limit ten może wynosić 25-90 ha. Do płatności będą się kwalifikować rolnicy, którzy w roku złożenia pierwszego wniosku nie ukończyli 40 roku życia i którzy gospodarują nie dłużej niż 5 lat.

9. Państwa członkowskie mają możliwość zastosowania tzw. płatności redystrybucyjnej, polegającej na przeznaczeniu do 30% koperty krajowej na dodatkową płatność do jednakowej liczby pierwszych hektarów w każdym gospodarstwie, nie większej jednak niż 30 ha lub nie większej niż średnia powierzchnia gospodarstwa w kraju, jeżeli średnia ta jest wyższa niż 30 ha, przy czym wysokość tej dodatkowej płatności nie może być większa niż 65% średniej stawki krajowej.

10. W wyniku dyskusji o ograniczeniu wsparcia dla największych gospodarstw wprowadzono redukcję płatności, dotyczącą rolników otrzymujących płatności bezpośrednie w kwocie powyżej 150 tys. euro rocznie. Redukcja ta ma wynieść przynajmniej 5%. Państwo członkowskie może zdecydować o niestosowaniu redukcji w przypadku wprowadzenia płatności redystrybucyjnej i wykorzystaniu na ten cel powyżej 5% koperty krajowej.

11. W państwach mających zróżnicowane wartości uprawnień w gospodarstwach (tzw. model historyczny płatności bezpośrednich), co do zasady, wartość uprawnień powinna być wyrównana w kraju (lub regionie) najpóźniej do 2019 roku (konwergencja wewnętrzna). Jednak państwa członkowskie będą mogły zdecydować również o niepełnym ujednoczeniu tej wartości w taki sposób, aby ci rolnicy, dla których początkowa wartość uprawnień jest niższa niż 90% średniej krajowej lub regionalnej dla 2019 roku, w 2019 roku mieli podwyższoną tę wartość przynajmniej o 1/3 różnicy między wartością początkową a średnią w 2019 roku. Ponadto, w 2019 roku każdy rolnik ma otrzymać stawkę powierzchniową odpowiadającą co najmniej 60% średniej w kraju (lub regionie). Jednocześnie państwo członkowskie będzie mogło wprowadzić mechanizm ograniczający straty pojedynczego gospodarstwa do poziomu nie wyższego niż 30%.

12. Na wsparcie związane z produkcją będzie można przeznaczyć do 10% pułapu krajowego (8%+ 2% na rośliny strączkowe). Ponadto, w niektórych sytuacjach (dotyczących m.in. państw członkowskich, które stosowały SAPS, w tym Polski) będzie możliwość przeznaczenia do 15% koperty na płatności (13% + 2% na rośliny strączkowe). Tę formę płatności będzie można stosować do następujących sektorów: zboża, nasiona oleiste, rośliny wysokobiałkowe, rośliny strączkowe, len, konopie, ryż, orzechy,

ziemniaki skrobiowe, mleko i przetwory mleczne, nasiona, mięso baranie i mięso kozie, wołowina i cielęcina, oliwa z oliwek, jedwabniki, susz paszowy, chmiel, burak cukrowy, trzcina cukrowa i cykoria, owoce i warzywa oraz zagajniki o krótkiej rotacji.

13. W przypadku konieczności zastosowania dyscypliny finansowej (mechanizm obniżenia płatności bezpośrednich przy zagrożeniu przekroczenia limitów budżetowych na I filar WPR ustalonych dla budżetu wieloletniego) obejmie ona tylko gospodarstwa rolne otrzymujące ponad 2 tys. euro.

14. Uzgodniono definicję aktywnego rolnika. Komisja pierwotnie proponowała odniesienia do wielkości osiągniętych przychodów. Ostatecznie ustalono, iż z płatności będą wykluczane podmioty nie prowadzące działalności *stricto* rolniczej na podstawie krótkiej, obowiązkowej dla państw członkowskich, listy (z możliwością uzupełniania jej o dodatkowe elementy). Na tę listę wpisano podmioty zajmujące się (zarządzające): lotniskami, usługami kolejowymi, wodociągami, nieruchomościami oraz stałymi obszarami sportowymi i do rekreacji.

Jednak podmioty te mogą zostać uznane za aktywne, jeśli suma uzyskiwanych przez nie płatności bezpośrednich stanowi co najmniej 5% dochodów z działalności pozarolniczej, jeśli ich działalność rolnicza nie jest o małym znaczeniu, lub jeśli głównym celem działalności podmiotu jest działalność rolnicza.

Powyższych zasad nie stosuje się do podmiotów, które otrzymują płatności nie większe od określonej przez państwo członkowskie kwoty, która z kolei nie może przekroczyć 5 tys. euro.

INSTRUMENTY RYNKOWE

W zakresie instrumentów rynkowych, odnośnie mleka, zdecydowano o stopniowym zwiększaniu kwot mlecznych w okresie od roku kwotowego 2009/2010 do roku kwotowego 2013/2014 o 1% rocznie (łącznie o 5,1 %). Powyższy wzrost kwot mlecznych jest niższy od postulowanego przez Polskę, zapewnia jednak istotne możliwości wzrostu produkcji, wykorzystania istniejącego potencjału, a tym samym rozwoju sektora mleczarskiego w Polsce. Dane na temat dynamiki produkcji mleka w Polsce wskazują bowiem, iż Polska jest w stanie wykorzystać w sposób efektywny powyższy wzrost kwot mlecznych.

Jeśli chodzi o rynek zbóż, to skup interwencyjny pszenicy konsumpcyjnej pozostawał na dotychczasowych zasadach, tj. po stałej cenie 101,31 euro/t, lecz tylko do limitu 3 mln t w skali UE. Po osiągnięciu tej ilości skup był kontynuowany w drodze przetargu.

Utrzymanie skupu interwencyjnego na dotychczasowych zasadach było istotnym złagodzeniem pierwotnej propozycji Komisji Europejskiej. Poziom 3 mln t, będący limitem tradycyjnego skupu był równy około połowie ilości, jaka średnio, na przestrzeni wielu lat, podlegała skupowi interwencyjnemu w skali UE. Dla przypomnienia, w latach 2004-2005 tylko w Polsce skupowano prawie 1 mln t zbóż w ramach interwencji UE.

W zakresie pozostałych instrumentów rynkowych porozumienie przewidywało:

1. Utrzymanie możliwości stosowania Wspólnotowego instrumentu nadzwyczajnych środków wsparcia (zwalczanie rozprzestrzeniania się chorób zwierząt) w ramach art. 44 Rozporządzenia Rady... [2007].

2. Likwidację możliwości skupu interwencyjnego mięsa wieprzowego.

Utrzymanie możliwości takiego skupu było jednym z polskich postulatów, który nie znalazł istotnego poparcia ze strony innych państw UE. Należy zaznaczyć, że instrumentu tego nie stosowano od ponad trzydziestu lat nawet w sytuacjach szczególnie kryzysowych.

Reasumując, w zakresie instrumentów rynkowych zaproponowano następujące zmiany:

1. Wydłużono okres obowiązywania kwotowania w sektorze cukru do końca roku gospodarczego 2016/2017, tj. do 30 września 2017 roku. Po likwidacji kwotowania w tym sektorze przepisy unijne będą umożliwiały zawieranie porozumień w ramach handlu (ang. *agreements within the trade*) między unijnymi producentami cukru, organizacją producentów lub grupą organizacji producentów – z jednej strony a organizacją sprzedawców buraków cukrowych uznaną przez państwo członkowskie lub grupą organizacji sprzedawców – z drugiej strony. Jednocześnie przepisy projektowanego rozporządzenia utrzymują w mocy umowy dostawy (ang. *delivery contracts*) zawierane między sprzedawcą buraków cukrowych a producentem cukru na dostawę buraków cukrowych przeznaczonych do produkcji cukru.

2. Podtrzymano decyzję o odejściu od systemu kwot mlecznych z dniem 1 kwietnia 2015 roku.

3. Utrzymano mechanizm skupu interwencyjnego w odniesieniu do masła i odtłuszczonego mleka w proszku, z jednoczesnym wydłużeniem o jeden miesiąc okresu, w którym jest prowadzony skup interwencyjny tych produktów, tj. od 1 marca do 30 września każdego roku (dotychczas do 31 sierpnia). Roczne limity skupu interwencyjnego dla produktów objętych interwencją będą określone na podstawie art. 43, ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu UE [Wersja skonsolidowana... 2010], tzn. w Rozporządzeniu Rady, bez udziału Parlamentu Europejskiego. Tym niemniej, w kompromisie uzgodniono, że roczny limit skupu masła po stałej cenie interwencyjnej będzie zwiększony z 30 tys. t do 50 tys. t.

4. Utrzymano mechanizm skupu interwencyjnego dla pszenicy zwyczajnej, pszenicy durum, jęczmienia, kukurydzy i ryżu, natomiast zlikwidowano skup w przypadku sorgo.

5. Utrzymano mechanizm skupu interwencyjnego wołowiny i cielęciny, z jednoczesnym wprowadzeniem zmiany sposobu jego uruchamiania. Komisja Europejska będzie mogła uruchomić ww. instrument, jeżeli cena rynkowa spadnie poniżej pewnego poziomu. Dotychczas uruchamianie odbywało się automatycznie, jeżeli cena w okresie dwóch tygodni była niższa od ceny wynoszącej 1 560 EUR/t.

6. Nastąpiła zmiana progu interwencji dla wołowiny i cielęciny: w ramach dotychczasowych rozwiązań WPR interwencja była uruchamiana, gdy cena rynkowa spadła poniżej 1 560 EUR/t. Zgodnie z nowym rozporządzeniem, interwencja będzie mogła być wprowadzona, gdy cena rynkowa ukształtuje się w reprezentatywnym okresie poniżej 85% ceny referencyjnej (wynoszącej 2 224 EUR/t), czyli 1 890,4 EUR/t.

7. Rozszerzono mechanizm dopłat do prywatnego przechowywania o włókno lniane oraz odtłuszczone mleko w proszku i sery ze znakiem Chroniona Nazwa Pochodzenia i Chronione Oznaczenie Geograficzne (PDO/PGI). W przypadku masła mechanizm nie będzie uruchamiany obligatoryjnie każdego roku, jak to miało miejsce dotychczas, ale po zaistnieniu wymaganych przepisami warunków rynkowych. Uzgodniono także utrzymanie mechanizmu dopłat do prywatnego przechowywania wieprzowiny, wołowiny i cielęciny, baraniny i mięsa koziego, cukru oraz oliwy z oliwek. Kryteria uruchamiania dla produktów objętych ww. dopłatami będą określone przez Komisję Europejską w aktach delegowanych.

8. Poszerzono zakres środków zarządzania kryzysowego. Dla praktycznie wszystkich sektorów będą dostępne mechanizmy przeciwdziałające zakłóceniom na rynku, mechanizmy związane ze skutkami zwalczania chorób zwierząt oraz utratą zaufania konsumentów, a także mechanizmy do rozwiązywania problemów szczególnych. Wyjątek obejmuje produkty objęte sekcją 2 części XXIV załącznika I, czyli m.in. ziemniaki i kawę, dla dwóch pierwszych mechanizmów wymienionych powyżej. Wprowadzono także mechanizm upoważniający Komisję Europejską, w sytuacji istotnej nierównowagi rynkowej, do zezwolenia uznanym organizacjom producentów, ich zrzeszeniom lub organizacjom międzybranżowym na czasowe zastosowanie wybranych instrumentów w celu stabilizacji sytuacji w danym sektorze. Należą do nich m.in.: wycofanie produktów z rynku lub ich bezpłatna dystrybucja, przechowywanie produktów przez prywatnych operatorów oraz mechanizmy wspólnej promocji.

9. Utrzymano mechanizm refundacji wywozowych wraz z ich ustaleniem w projekcie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady na poziomie zerowym. Refundacje będą stosowane jako środek zarządzania kryzysowego, będą stanowić element środków przeciwdziałających zakłóceniom równowagi rynkowej (ryzyko gwałtownego pogorszenia warunków produkcyjnych i rynkowych).

10. W celu wzmocnienia pozycji producentów w łańcuchu żywnościowym oraz poprawy jego funkcjonowania, przewidziano szczegółowe przepisy dotyczące możliwości uznawania przez państwo członkowskie: a) organizacji producentów, b) zrzeszeń organizacji producentów oraz c) organizacji międzybranżowych – we wszystkich sektorach objętych wspólną organizacją rynków. Uznawanie ww. organizacji będzie dobrowolne dla państw członkowskich w większości sektorów. Uznawanie pozostanie obowiązkowe dla organizacji producentów w sektorach: chmielu, oliwy z oliwek, owoców i warzyw, mleka i produktów mlecznych oraz jedwabników oraz dla organizacji międzybranżowych w sektorach oliwy z oliwek i tytoniu, czyli tak jak ma to miejsce w obecnych przepisach unijnych. Organizacje te będą musiały spełniać kryteria określone w projekcie rozporządzenia oraz aktach delegowanych i wykonawczych Komisji Europejskiej.

11. Utrzymano instrument wsparcia dla organizacji producentów owoców i warzyw przyznawanego na realizację programów operacyjnych mających na celu m.in. planowanie, czy promocję produkcji. Wsparcie wynosi maksymalnie 4,1% wartości owoców i warzyw sprzedanych przez organizację lub 4,6% tej wartości, w przypadku gdy jednym z celów realizowanego programu operacyjnego jest zapobieganie kryzysom oraz zarządzanie kryzysowe.

12. Wprowadzono możliwość korzystania ze wsparcia na realizację programów operacyjnych przez zrzeszenia organizacji producentów owoców i warzyw. Uchylono możliwość wstępnego uznawania nowych grup producentów owoców i warzyw.

13. Wprowadzono możliwości negocjowania warunków dostaw w sektorach: wołowy i cielęciny, niektórych upraw polowych (pszenica zwyczajna, jęczmień, kukurydza, żyto, pszenica durum, owies, rzepak, pszenżyto, nasiona słonecznika, soja, bobik, peluszką) oraz oliwy z oliwek – państwo członkowskie może zdecydować, że uznane organizacje producentów oraz zrzeszenia organizacji producentów w ww. sektorach będą miały możliwość negocjowania cen na dostawy produktów w imieniu należących do nich rolników.

14. Wprowadzono możliwość regulacji podaży szynek o Chronionej Nazwie Pochodzenia lub Chronionym Oznaczeniu Geograficznym (PDO/PGI).

15. Określono przepisy dotyczące stosunków umownych – państwo członkowskie będzie mogło zdecydować, że każda dostawa produktów rolnych w odniesieniu do danego produktu na jego terytorium musi być przedmiotem pisemnej umowy, która musi być zawarta przed dostawą i zawierać w szczególności elementy, takie jak: cena (konkretna, określona w umowie lub wyliczana na podstawie różnych czynników), ilość, jakość i czas dostawy produktów, czas trwania umowy (określony lub nieokreślony), szczegóły dotyczące okresów i procedur płatności, szczegóły dotyczące odbioru lub dostawy produktów oraz zasady mające zastosowanie w przypadku wystąpienia siły wyższej.

16. W niezmienionej formie włączono do Rozporządzenia, na lata 2014-2020, rozwiązania zawarte w „Pakiecie mlecznym” [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady... 2012], mające na celu przede wszystkim wzmocnienie pozycji przetargowej producentów mleka w łańcuchu dostaw żywności – przepisy te dotyczą m.in. uznawania organizacji producentów i ich zrzeszeń oraz organizacji międzybranżowych, a także negocjowania umów na dostawy mleka.

17. Utrzymano istniejące obecnie w instrumentarium WPR programy „Mleko w szkole” i „Owoce w szkole”. W przypadku mechanizmu „Owoce w szkole” zwiększono roczny budżet programu z 90 mln do 150 mln euro.

18. Wprowadzono stopniowe zastępowanie obecnie istniejącego systemu praw do nasadzeń winorośli systemem autoryzacji. Będzie on funkcjonował w okresie 2016-2030. Ważność aktualnych praw do nasadzeń w ramach obecnego systemu będzie przedłużona o 3-5 lat. Wzrost liczby nasadzeń ograniczono do 1% rocznie.

POLITYKA ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

W zakresie polityki rozwoju obszarów wiejskich przyjęty kompromis przewidywał poszerzenie zakresu „nowych wyzwań” oraz przeznaczenie środków z modulacji na ich realizację

Ponadto, zostanie podniesiony poziom współfinansowania Wspólnoty w przypadku działań realizujących nowe wyzwania w ramach II filaru do 75%, a dla regionów objętych celem konwergencji – do 90%.

W Polsce, w związku z terminem obowiązywania modulacji (od 2013 roku), nowe wyzwania w perspektywie finansowej 2007-2013 były realizowane w bardzo niewielkim wymiarze.

Zwiększenie wkładu finansowego Wspólnoty dla regionów objętych celem konwergencji (czyli dla całego obszaru Polski) do poziomu 90% skutkowało mniejszym wkładem z budżetu krajowego na współfinansowanie nowych wyzwań, niezależnie od tego, w ramach której osi Programu będą one realizowane. Obecny poziom współfinansowania UE dla działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w przypadku osi I i III wynosi 75%, a dla osi II i IV – 80%.

Kwoty wypłacane młodym rolnikom wzrosły z 55 000 EUR do 70 000 EUR (zmiana art. 22, ust. 2 w aktualnym załączniku do Rozporządzenia Rady... [2005]).

Zasady wprowadzone przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) ograniczają wsparcie inwestycyjne dla hodowców bydła mlecznego zakazując im przekraczania dostępnych kwot mleka.

Powyższa zmiana wynika z planowanego zniesienia kwot mlecznych w 2015 roku i ma na celu uniemożliwienie gospodarstwom mleczarskim dokonywania inwestycji, które zwiększałyby produkcję ponad limit wynikający z przyznanej kwoty mlecznej dla gospodarstwa.

Reasumując, w zakresie polityki rozwoju obszarów wiejskich zaproponowano następujące zmiany:

1. W nowej perspektywie finansowej, polityka rozwoju obszarów wiejskich będzie prowadzona w ścisłej koordynacji z innymi politykami rozwojowymi. Elementem koordynacji działań w ramach wszystkich polityk UE będą Wspólne Ramy Strategiczne (WRS) oraz tzw. umowa partnerstwa, zawierana między państwem członkowskim a Komisją Europejską.

2. Utrzymano dotychczasowe, satysfakcjonujące Polskę, podejście, dające krajom lub regionom znaczną autonomię w kształtowaniu programów rozwoju obszarów wiejskich w oparciu o określony katalog działań.

3. Państwa członkowskie (lub regiony) będą mogły decydować, poprzez które z działań będą osiąganе wspólnotowe i krajowe cele polityki rozwoju obszarów wiejskich. Każdy krajowy program rozwoju obszarów wiejskich będzie musiał realizować co najmniej cztery z sześciu priorytetów rozwoju obszarów wiejskich. Wymóg ten nie będzie dotyczył krajowego programu w sytuacji, gdy państwo członkowskie będzie równocześnie wdrażało regionalne programy rozwoju obszarów wiejskich.

4. Przeformułowano niektóre priorytety rozwoju obszarów wiejskich. W priorytecie 2, dotyczącym konkurencyjności gospodarstw, dodano zapis mówiący o konieczności poprawy rentowności wszystkich typów rolnictwa, promocji innowacyjnych technologii w gospodarstwach rolnych oraz zrównoważonego zarządzania lasami. Natomiast w priorytecie 3, dotyczącym poprawy funkcjonowania łańcucha dostaw żywności, dodano zapis mówiący o konieczności wsparcia przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów rolnych oraz poprawy dobrostanu zwierząt.

5. W nowej koncepcji wsparcia polityki rozwoju obszarów wiejskich nadal będą dostępne ważne dla Polski działania ukierunkowane na wzmacnianie konkurencyjności rolnictwa i obszarów wiejskich, np. poprzez restrukturyzację, inwestycje i modernizację rolnictwa.

6. Dostępne będzie także wsparcie dla młodych rolników i drobnych producentów, wsparcie dywersyfikacji działalności rolniczej, odnowy wsi i podstawowych usług.

7. Innowacje, zmiana klimatu oraz ochrona środowiska mają stanowić motyw przewodni w działaniach programu rozwoju obszarów wiejskich. Rolnictwo ekologiczne będzie teraz odrębnym działaniem. Ponadto, wprowadzono zestaw działań związanych z zarządzaniem ryzykiem: ubezpieczenia i fundusze wzajemne oraz instrument stabilizacji dochodów.

8. W zakresie działania LEADER określono obligatoryjny, minimalny poziom wydatków w wysokości 5% krajowej koperty II filara. W podejściu tym umożliwiono wykorzystanie środków z innych funduszy UE (fundusze polityki spójności i fundusz „rybacki”).

9. Określona część działań w ramach nowego programu rozwoju obszarów wiejskich ma przyczyniać się do realizacji celów środowiskowo-klimatycznych. Dla działań tych wprowadzono minimalny próg alokacji wydatków EFRROW na poziomie 30% (pierwotnie KE proponowała próg 25%). Ich zakres (poszerzony w toku negocjacji), obok rolnictwa ekologicznego, działania rolno-środowiskowo-klimatycznego, wsparcia

dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi i innymi szczególnymi ograniczeniami, obejmuje także inwestycje w środki trwałe o pozytywnych efektach środowiskowo-klimatycznych, grupę działań „leśnych” oraz płatności dla obszarów NATURA 2000.

10. Wsparcie w ramach niektórych działań uzależniono od spełnienia przez beneficjenta wymogów aktywnego rolnika (zgodnie z definicją stosowaną dla płatności bezpośrednich). Dotyczy to działań: rolnictwo ekologiczne, płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi i innymi szczególnymi ograniczeniami, płatności dla młodego rolnika, płatności w ramach systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych, płatności w ramach zarządzania ryzykiem oraz działania dobrostan zwierząt, przy czym w ramach wsparcia dla młodych rolników – umożliwiono uzyskanie statusu aktywnego rolnika w ciągu 18 miesięcy od podjęcia działalności.

11. W stosunku do pierwotnej propozycji Komisji, poszerzono zakres możliwych do realizacji podprogramów tematycznych zgodnie z potrzebami danego kraju. Jednocześnie wprowadzono możliwość stosowania zwiększonego (o 10 pkt. proc.) poziomu dofinansowania dodatkowo dla operacji w ramach podprogramu dotyczącego zmian klimatu, adaptacji i bioróżnorodności.

12. Ustanowiono zakres wymaganych dla EFRROW warunków wstępnych (tzw. warunkowości *ex-ante*). Przywrócono niektóre warunki ogólne wyszczególnione w rozporządzeniu ramowym, ustanawiającym wspólne przepisy dla wszystkich funduszy UE oraz niektóre specyficzne dla EFRROW warunki wstępne, zaproponowane pierwotnie przez Komisję Europejską.

13. W rozporządzeniu umożliwiono także wprowadzenie odrębnej definicji obszarów wiejskich (różnej dla działania bądź priorytetu). Dotychczasowe rozwiązania wskazywały na potrzebę określenia jednolitej definicji dla całego programu rozwoju obszarów wiejskich.

Inne ważne zmiany w ramach poszczególnych działań (w stosunku do pierwotnej propozycji Komisji Europejskiej) przedstawiały się następująco:

1. Wsparcie w ramach działania „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” miało obejmować także wsparcie działań informacyjno-promocyjnych realizowanych przez grupy producentów. W ramach tego działania umożliwiono również wspieranie grup rolników w zakresie uczestnictwa w systemie jakości.

2. Przesunięto z 2016 roku do 2018 roku datę, do której Państwa członkowskie są zobowiązane do wyznaczenia obszarów o ograniczeniach naturalnych (obecne ONW) w oparciu o osiem nowych kryteriów biofizycznych, jakie zaproponowała Komisja.

3. W programie rolno-środowiskowo-klimatycznym, rolnictwie ekologicznym oraz w ramach płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związanych z tzw. Ramową Dyrektywą Wodną [Dyrektywa... 2000], podstawowe wymogi uzupełniono o wymóg dotyczący działalności rolniczej w zakresie powierzchni użytków rolnych (określonej w art. 4, ust. 1, lit. c *tiret* drugi i trzeci Rozporządzenia Rady... [2005] dotyczącego płatności bezpośrednich). W programie rolno-środowiskowo-klimatycznym, rolnictwie ekologicznym oraz w ramach płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związanych z Ramową Dyrektywą Wodną [Dyrektywa... 2000], nie może być podwójnego finansowania (tj. równoczesne płacenie za te same wymogi co w ramach płatności za zazielenienie).

4. Wyszczególniono specyficzny zakres wsparcia doradczego skierowany do rolników rozpoczynających działalność.

5. Poszerzono minimalny zakres usług doradczych o: doradztwo, m.in. w zakresie standardów bezpieczeństwa, aspekty konkurencyjności, integracji sektorowej, innowacji, zorientowanie na rynek oraz promowanie przedsiębiorczości.

6. Wprowadzono przepis wskazujący, że inwestycje w środki trwałe powinny przyczyniać się również do poprawy zrównoważonego rozwoju gospodarstwa.

7. Ograniczono wsparcie infrastruktury związanej z gospodarką wodną do poprawy warunków w zakresie dostaw i oszczędności w zużyciu wody.

8. Umożliwiono wsparcie tworzenia nie tylko grup producentów rolnych, lecz także organizacji producentów.

9. Usunięto możliwość wypłaty rekompensat za szkody powodowane przez dzikie zwierzęta w ramach instrumentów zarządzania ryzykiem.

10. Poszerzono zakres kosztów kwalifikowanych dla operacji inwestycyjnych – katalog kosztów kwalifikowanych będzie obejmował również koszty pracy własnej, w wysokości nie przekraczającej 30% całkowitych kwalifikowalnych kosztów inwestycji.

11. Wprowadzono wymóg stosowania kryteriów selekcji dla operacji współfinansowanych z EFRROW dla szerszej liczby działań. Obowiązek ten nie będzie dotyczył jedynie płatności w ramach: programu rolno-środowiskowo-klimatycznego rolnictwa ekologicznego, płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związanych z ramową dyrektywą wodną, ONW, dobrostanu zwierząt, usług leśno-środowiskowych, klimatycznych i ochrony lasów, płatności w ramach instrumentów zarządzania ryzykiem oraz płatności w ramach narzędzi stabilizacji dochodów.

ROZPORZĄDZENIE HORYZONTALNE – WPR DO 2020

1. Państwa nie stosujące euro, w uzasadnionych przypadkach, będą mogły dla wyliczenia wartości płatności bezpośrednich wypłacanych rolnikom w ich walucie krajowej stosować kurs wymiany określany na podstawie średnich kursów wymiany Europejskiego Banku Centralnego z okresu jednego miesiąca przed 1 października danego roku.

2. Wskaźniki oceny i monitorowania WPR zostaną określone w przepisach wykonawczych.

3. Do zakresu zasady wzajemnej zgodności nie będzie włączona norma dotycząca ochrony gleb podmokłych i gleb zasobnych w węgiel, (tzw. norma GAEC7), będą natomiast włączone: Ramowa Dyrektywa Wodna [Dyrektywa... 2000] i Dyrektywa o zrównoważonym stosowaniu pestycydów [Dyrektywa... 2009] (po ich wdrożeniu przez wszystkie państwa członkowskie i określeniu obowiązków, które będą musieli wypełniać rolnicy).

4. Rozszerzone zostały obowiązkowe elementy systemu doradztwa rolniczego – oprócz zasady wzajemnej zgodności będą teraz obejmować kwestie zazielenienia, warunki utrzymania gruntów uprawnionych do płatności bezpośrednich Ramową Dyrektywę Wodną [Dyrektywa 2000] i dyrektywę o zrównoważonym stosowaniu pestycydów [Dyrektywa... 2009].

5. Rezerwa kryzysowa w wysokości 400 mln euro (ceny stałe z 2011 roku) będzie tworzona corocznie przez zastosowanie mechanizmu dyscypliny finansowej. Niewykorzystane środki takiej rezerwy będą zwracane rolnikom w kolejnym roku w postaci płatności bezpośrednich.

6. Sankcje za niewypełnienie wymogów zazielenienia będą następujące: po okresie przejściowym 2015-2016, w którym kara będzie wynosić 100% kwoty przeznaczonej na zazielenienie, w 2017 roku będzie ona wynosić 120%, a następnie (od 2018 roku) – 125% kwoty płatności zielonej.

7. „Przejrzystość” (publikacja listy beneficjentów) – państwa członkowskie będą ujawniać pełną informację o beneficjentach wsparcia w ramach WPR, z wyjątkiem informacji dotyczących rolników korzystających z uproszczonego systemu płatności bezpośrednich dla małych gospodarstw.

Health Check stanowił przegląd aktualnego stanu WPR, i jednocześnie dał rekomendacje co do kształtu reformy polityki. Należy pamiętać, że w latach 2008-2010 nasiliły się zjawiska gospodarcze, które przedtem nie występowały w tak silnym stopniu. Cała Europa weszła w kryzys ekonomiczny. Nabrały mocy żądania uporządkowania w skali zarówno europejskiej, jak i globalnej spraw bezpieczeństwa żywnościowego i przeciwdziałania zmianom klimatu. Wzrosła świadomość działania w warunkach ograniczonych zasobów, w sytuacji zwiększających się gwałtownych wahań produkcji i cen.

Tym wszystkim wyzwaniom miała sprostać „nowa” WPR. W pierwszej połowie 2010 roku Komisja zorganizowała szeroko zakrojoną debatę publiczną, której podsumowanie stanowiła konferencja przeprowadzona w maju 2010 roku. W okresie trwania czterech kolejnych Prezydencji, Rada omówiła założenia reformy, Parlament Europejski (PE) przyjął samodzielnie zainicjowane sprawozdanie na temat WPR po 2013 roku, a także przedstawił jego powiązanie ze Strategią Europa 2020, a Komitet Ekonomiczno-Społeczny i Komitet Regionów (KR) zaprezentowały swe stanowiska.

W toku powyższych dyskusji zdecydowanie przeważająca część opinii podkreślała, że w przyszłości WPR powinna pozostać silną, wspólnie realizowaną polityką, opartą na dwóch filarach.

W Komunikacie Komisji... [2010] wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Zachowanie potencjału w zakresie produkcji żywności w UE w celu zagwarantowania długookresowego bezpieczeństwa żywnościowego obywateli Europy oraz przyczynienie się do zaspokojenia wzrostu światowego popytu na żywność szacowanego przez Organizację Narodów Zjednoczonych do Spraw Wyżywienia i Rolnictwa na 70% do 2050 roku. Występujące w ostatnim czasie przypadki zwiększonej niestabilności rynków, często spotęgowane zmianami klimatu, dodatkowo podkreślają te tendencje i tworzące się napięcia. Wykształcenie zdolności Europy do zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego w czasach kryzysu stanowi zatem istotny cel długookresowy kontynentu, którego znaczenia nie można przecenić [Komunikat Komisji... 2010].

2. Wspieranie społeczności producentów rolnych, zapewniających obywatelom Europy dobrą jakość i zróżnicowanie produktów żywnościowych w sposób zrównoważony, z jednoczesnym uwzględnieniem potrzeb środowiskowych, gospodarki wodnej oraz dobrostanu zwierząt. Aktywne zarządzanie zasobami naturalnymi w ramach prowadzonej działalności rolniczej stanowi kluczowy czynnik zachowania krajobrazu obszarów wiejskich, ograniczenia strat w zakresie bioróżnorodności oraz przyczynia się do zmniejszenia wpływu zmian klimatycznych. Stanowi to istotną podstawę dla dynamicznego rozwoju obszarów wiejskich oraz zapewnienia długookresowej prosperity gospodarczej na tych obszarach.

3. Zachowanie społeczności wiejskich, dla których rolnictwo stanowi podstawową działalność gospodarczą tworzącą lokalne miejsca pracy, co pozwala uzyskać szereg korzyści gospodarczych, środowiskowych oraz terytorialnych.

Rolnictwo stanowi integralną część gospodarki i społeczeństwa europejskiego pod względem efektów pośrednich. W Komunikacie Komisji... [2010] czytamy, że jakiegokolwiek istotne zmniejszenie skali działalności rolniczej w Europie doprowadziłoby do powstania strat w zatrudnieniu w innych sektorach gospodarki – a zwłaszcza w ramach łańcucha dostaw produktów żywnościowych, uzależnionego od sektora rolnego UE w zakresie zapewnienia surowców dobrej jakości, o wysokim poziomie konkurencyjności oraz wysokiej wiarygodności dostaw. Działalność prowadzona na obszarach wiejskich, począwszy od turystyki, poprzez transport, a na usługach publicznych skończywszy, również odczułaby skutki takiego spadku. Prawdopodobnym skutkiem takiej sytuacji byłoby również przyspieszenie tempa wyludnienia obszarów wiejskich. A zatem, wystąpiłyby poważne konsekwencje o charakterze środowiskowym i społecznym.

W Komunikacie Komisji... [2010] uznano, że reforma WPR musi być kontynuowana w celu promowania wzrostu konkurencyjności, wydajnego wykorzystania zasobów podatkników oraz osiągnięcia korzyści z realizowanej polityki publicznej, jakich oczekują obywatele Europy w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego, zmian klimatu oraz równowagi społecznej i terytorialnej. Celem powinno się stać zapewnienie zrównoważonego, mądrego i promującego włączenie społeczne wzrostu gospodarczego na obszarach wiejskich Europy.

Aby tego dokonać, przyszła WPR powinna posiadać bardziej przyjazny środowisku oraz bardziej sprawiedliwie ukształtowany pierwszy filar oraz drugi filar koncentrujący się w większym stopniu na konkurencyjności i innowacjach, zmianach klimatu oraz środowisku w celu uwolnienia potencjału produktywności, w szczególności w nowych Państwach Członkowskich, przyczyniając się w ten sposób do osiągnięcia celów Europy 2020. Skoncentrowanie wsparcia wyłącznie na aktywnych rolnikach oraz wynagradzanie usług zbiorowych przez nich świadczonych na rzecz społeczeństwa przyczyniłoby się do wzrostu efektywności i wydajności wsparcia oraz dalszej legitymizacji WPR. Wszystko to musi zostać osiągnięte w ramach istniejących ograniczeń budżetowych oraz z uwzględnieniem silnego wpływu kryzysu gospodarczego na sektor rolnictwa.

W dokumencie stwierdzono, że niezbędne dostosowania systemu płatności bezpośrednich są związane z redystrybucją, zmianą oraz lepszym ukierunkowaniem wsparcia. Istnieje powszechne przekonanie, że dystrybucja płatności bezpośrednich powinna zostać poddana przeglądowi, a także iż powinna być w większym stopniu zrozumiała dla podatników. Należy przy tym stosować zarówno kryteria ekonomiczne, co ma na celu realizację funkcji płatności bezpośrednich w zakresie zapewnienia podstawowych dochodów rolników, jak i środowiskowe, co z kolei wiąże się ze wsparciem dla zapewnienia dostaw podstawowych dóbr publicznych.

W ramach debaty publicznej podniesiono również kwestię związaną z możliwością ustanowienia jednolitej, stawki płatności bezpośrednich. Należy jednak w tym kontekście zaważyć, że produkcja rolna w całej UE jest uzależniona od różnego rodzaju czynników ekonomicznych i przyrodniczych, co przemawia za sprawiedliwym podziałem pomocy bezpośredniej.

Jednym z możliwych rozwiązań jest w tym kontekście ustanowienie systemu ograniczającego zyski i straty państw członkowskich. System tego rodzaju gwarantowałby, że rolnicy we wszystkich państwach członkowskich uzyskają średnio pewne minimum udziałów w łącznej wysokości płatności bezpośrednich w UE.

Podstawowe zasady funkcjonowania systemu płatności bezpośrednich to:

1. Wsparcie podstawowych dochodów poprzez zagwarantowanie podstawowych płatności bezpośrednich oddzielonych od produkcji, zapewnienie jednolitego poziomu obowiązkowego wsparcia dla wszystkich rolników w danym państwie członkowskim (lub w regionie) w oparciu o uprawnienia przenaszalne, które zostaną aktywowane poprzez połączenie ich z posiadaniem gruntów rolnych kwalifikujących się do płatności oraz spełnieniem wymogów w zakresie wzajemnej zgodności. Należy wprowadzić górny pułap płatności bezpośrednich uzyskiwanych przez duże, indywidualne gospodarstwa rolne, oraz poprawić proces dystrybucji płatności pomiędzy poszczególnymi rolnikami.

2. Poprawa działalności środowiskowej realizowanej w ramach WPR poprzez wprowadzenie obowiązkowego „zielonego” komponentu w płatnościach bezpośrednich, a także poprzez wsparcie dla działań na rzecz środowiska, stosowanych na całym terytorium UE. Powyższe może mieć formę prostych, ogólnych, i przeprowadzonych corocznie działań środowiskowych (np. użytki zielone, pokrywa zielona, płodozmian czy odlogowanie ekologiczne).

3. Promocja zrównoważonego rozwoju rolnictwa na obszarach o specyficznych ograniczeniach o charakterze naturalnym, poprzez zapewnienie dodatkowego wsparcia dochodów rolników prowadzących działalność na tych obszarach. Wsparcie to może być udzielane w formie płatności obszarowych, z opcją krajowych uprawnień do płatności, przyznawanych na zasadzie dobrowolności. Obecne wsparcie ONW w ramach drugiego filaru zostałyby zniesione.

4. W celu uwzględnienia specyficznych problemów występujących w wybranych regionach, w których określone formy rolnictwa są uznawane za istotne ze względów ekonomicznych i/lub społecznych, dobrowolne wsparcia powiązane z produkcją mogą zostać utrzymane, pod warunkiem ustanowienia jasno określonych ograniczeń (ograniczenie wsparcia do ustalonych regionów, wysokości plonów lub liczebności inwentarza).

5. Wsparcie małych gospodarstw rolnych poprzez zapewnienie minimalnego poziomu płatności bezpośrednich może w wielu obszarach wiejskich złagodzić skutki trudności ze znalezieniem pracy.

6. Uproszczenie zasad wzajemnej zgodności poprzez przekazanie rolnikom i organom administracyjnym prostego i bardziej wszechstronnego zestawu zasad, bez osłabienia samej koncepcji dotyczącej zasady wzajemnej zgodności.

Powyższe zmiany dotyczące formy płatności bezpośrednich powinny iść w parze z poprawą definicji i lepszego ukierunkowania wsparcia wyłącznie dla „rolników aktywnych zawodowo”.

Debata publiczna wykazała, iż istnieje powszechna zgoda dotycząca konieczności utrzymania ogólnego kierunku realizacji środków rynkowych w ramach WPR, z jednoczesnym zachowaniem narzędzi zarządzania rynkiem. I rzeczywiście, kryzys na rynku mleczarskim z 2009 roku pokazał, jak istotną rolę odgrywa istniejący mechanizm w kontekście wspierania rynków w dobie kryzysu. Jednakże w dalszym ciągu istnieje konieczność wdrożenia pewnych specyficznych środków dostosowawczych, w większości przypadków dotyczących racjonalizacji i uproszczenia obecnie stosowanych instrumentów, a także wdrożenia nowych elementów polityki w odniesieniu do aspektów związanych z funkcjonowaniem łańcucha żywnościowego.

Potencjalne środki dostosowawcze mogą dotyczyć wydłużenia okresu interwencji, wprowadzenie klauzul mających zastosowanie w przypadku wystąpienia zakłóceń rynku, prywatne przechowywanie innych produktów, a także inne zmiany mające na celu poprawę skuteczności i kontroli.

Jak już zaznaczono wyżej, ustalono, że zniesienie kwot mlecznych nastąpi w 2015 roku. Propozycje rozwiązań prawnych w tej kwestii zostały zgłoszone do końca 2010 roku na podstawie zaleceń grupy wysokiego szczebla ds. mleka. Umożliwiają one planowanie działań w dłuższym czasie i tym samym zapewnienie stabilności sektora mleczarskiego. System obowiązujący obecnie w sektorze cukru i izoglukozy wygasa w roku 2014-2015. Istnieje potrzeba weryfikacji wielu opcji dotyczących przyszłości, w tym zdefiniowania procedury zniesienia kwot w sposób nie powodujący komplikacji. Wreszcie niezbędna jest również poprawa funkcjonowania łańcucha dostaw żywności. Perspektywy długoterminowe dla sektora rolnego nie polepszą się, jeżeli rolnicy nie będą w stanie odwrócić systematycznie spadającego udziału w tworzeniu wartości, generowanej przez łańcuch dostaw żywności. Udział sektora rolnictwa w sektorze dostaw żywności spadły bowiem z 29% w 2000 roku do 24% w 2005 roku, podczas gdy w tym samym okresie wzrosły udziały sektora przemysłu spożywczego, sprzedaży hurtowej i dystrybucji.

Dobrze funkcjonujący system przekazywania sygnałów rynkowych, perspektywy finansowe sektora rolnego oraz jego udział w tworzeniu wartości, generowanej przez łańcuch dostaw żywności są obecnie zagrożone. Najważniejsze kwestie leżące w sferze zainteresowania są związane z obecnym brakiem równowagi siły przetargowej w ramach łańcucha dostaw, postępowaniem w ramach kontraktów, potrzebą restrukturyzacji i konsolidacji sektora rolnego, przejrzystością, a także funkcjonowaniem rynków instrumentów pochodnych bazujących na towarach rolnych.

ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH

Polityka rozwoju obszarów wiejskich, stanowiąca integralną część WPR, potwierdziła swoją wartość w kontekście wzmocnienia stabilności sektora rolnego UE oraz obszarów wiejskich, zarówno w aspekcie ekonomicznym, środowiskowym, jak i społecznym.

Polityka ta powinna ponadto przyczyniać się do:

- poprawy konkurencyjności sektora rolnego poprzez promocję innowacji i restrukturyzacji, a także umożliwienie sektorowi rolnemu bardziej efektywnego wykorzystania zasobów,
- zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi poprzez troskę o środowisko i obszary wiejskie, a także utrzymanie zdolności produkcyjnej gruntów,
- zrównoważonego rozwoju terytorialnego obszarów wiejskich w całej UE poprzez wzmocnienie pozycji członków lokalnych społeczności, a także budowanie potencjału oraz poprawę warunków lokalnych.

W związku z powyższym za zagrożenia przewodnie, nadające w większym stopniu niż kiedykolwiek wcześniej kierunek polityce, należy uznać kwestie związane z ochroną środowiska, zmianami klimatu i innowacją. I tak na przykład, inwestycje powinny uwzględniać zarówno działalność ekonomiczną, jak i środowiskową; środki środowiskowe powinny zostać szczegółowo dostosowane do indywidualnych potrzeb występujących w danym regionie lub nawet na poziomie lokalnym; środki mające na celu uwolnienie potencjału obszarów wiejskich powinny w szczególnym stopniu uwzględniać innowacyjne koncepcje dla biznesu i władz lokalnych. Istotne jest również wsparcie

rozwoju sprzedaży bezpośredniej oraz rynków lokalnych. Jedne z priorytetowych działań będą miały na celu uwzględnienie specyficznych potrzeb młodych rolników oraz nowych uczestników rynku.

Zasadnicze znaczenie dla realizacji celów Wspólnej Polityki Rolnej ma uzyskanie konkretnych wyników na szczeblu lokalnym oraz stworzenie skutecznego mechanizmu realizacji zadań. Obecne podejście strategiczne zostanie wzmocnione poprzez ustanowienie określonych ilościowo celów na szczeblu UE, a następnie na poziomie programów, w miarę możliwości związanych z ustanowieniem określonych zachęt.

W celu zapewnienia skuteczności działań jest niezbędna poprawa spójności pomiędzy polityką obszarów wiejskich oraz innymi politykami UE, z jednoczesnym uproszczeniem obowiązujących przepisów i w miarę możliwości ograniczeniu biurokracji. W tym celu jest możliwe ustanowienie wspólnych ram strategicznych dla funduszy UE.

Jeżeli chodzi o stosowane instrumenty, to większość z nich w dalszym ciągu pozostaje użyteczna. Dotyczy to inwestycji w infrastrukturę, płatności za usługi ekosystemowe, wsparcie środków w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałania zmian klimatu, wspieranie innowacji, transfer wiedzy, tworzenie potencjałów, wspieranie przedsiębiorczości, rozwój społeczny i instytucjonalny. Usprawnienia mogą polegać na lepszym wzajemnym powiązaniu środków, w szczególności związanych ze szkoleniem, tworzeniem pakietów działań mających na celu uwzględnienie specyficznych grup lub regionów (np. małe gospodarstwa, obszary górskie).

Ponadto, w celu skuteczniejszego rozwiązywania problemów związanych z niepewnością dochodów i zmiennością rynków, należy uwzględnić również zestaw instrumentów stosowanych w ramach zarządzania ryzykiem. Środki te obejmują nowe narzędzie stabilizacji dochodów, kompatybilne z kategorią zieloną (*green box*) WTO, a także ulepszone wsparcie instrumentów ubezpieczeniowych oraz funduszy wzajemnych.

Jeżeli chodzi o dystrybucję wsparcia dla obszarów wiejskich pomiędzy poszczególne państwa członkowskie, to należy wziąć pod uwagę możliwość zastosowania obiektywnych kryteriów, z jednoczesnym ograniczeniem poważnych zakłóceń wynikających z funkcjonowania obecnego systemu. Niezbędne jest ponadto dalsze wzmocnienie i uproszczenie polityki jakości i promocji (w tym również w odniesieniu do rolnictwa ekologicznego), co ma na celu poprawę konkurencyjności sektora rolnego.

Wszystkie powyższe postulaty zostały przełożone na propozycje legislacyjne komisji, które były procedowane i uzgadniane, aż do osiągnięcia kompromisu w 2013 roku.

W dniach 24-25 czerwca 2013 roku w Luksemburgu prezydencja irlandzka uzgodniła porozumienie polityczne między Radą UE, Parlamentem Europejskim (PE) oraz Komisją Europejską (KE) w sprawie czterech projektów rozporządzeń, które mają regulować funkcjonowanie WPR w latach 2014-2020. Formalne przyjęcie aktów prawnych nastąpiło jesienią 2013 roku.

Negocjacje nad WPR były silnie uzależnione od tempa prac nad Wieloletnimi Ramami Finansowymi 2014-2020. W konkluzjach w sprawie WRF przyjętych przez Radę Europejską w lutym 2013 roku rozstrzygnięto nie tylko o wielkości środków przyszłego budżetu, lecz także o wielu istotnych kwestiach dotyczących WPR, m.in.: dystrybucji środków między państwami członkowskimi, elastyczności między filarami, ograniczenia płatności do największych gospodarstw (ang. *capping*), wprowadzenia płatności „zielonej”, poziomów współfinansowania z EFFROW w II filarze czy kwalifikowalności VAT do wkładu z funduszy. Kwestie te zostały uznane przez Radę UE ds. Rolnictwa za nie podlegające zmianom w ramach rozmów z PE dotyczących reformy WPR.

Ostateczne ustalenia przyjęte w poszczególnych obszarach WPR przedstawiały się następująco:

PLATNOŚCI BEZPOŚREDNIE

Zapewniono kontynuowanie uproszczonego systemu płatności bezpośrednich SAPS do 2020 roku wraz z możliwością stosowania nowych komponentów systemu płatności, jak płatności dla małych gospodarstw i dla młodych rolników.

Zapewniono państwom członkowskim możliwość przesunięcia środków finansowych między filarami (na podstawie uzgodnień Szczytu w sprawie WRF), tj. możliwość przesunięć do 15% koperty krajowej środków z I na II filar lub z II na I filar, a dla państw ze stawką płatności niższą niż 90% średniej UE – możliwość przesunięcia do 25% koperty krajowej z II na I filar.

Państwa stosujące SAPS będą miały możliwość kontynuowania do 2020 roku wsparcia z budżetu krajowego dla sektorów wspieranych obecnie w ramach płatności uzupełniających. Podstawą do ustalenia tego wsparcia krajowego będzie kwota płatności uzupełniających (przejściowego zatwierdzona przez KE na 2013 roku. Pomoc ta byłaby stopniowo zmniejszana o 5 pkt. proc., zaczynając od 75% w 2015 roku, a kończąc na 50% w 2020 roku.

Utrzymano większość upraszczających rozwiązań Rady dotyczących zazielenienia płatności bezpośrednich, tak jak w *Health Check*.

Zmodyfikowano zapis, co do obowiązku utrzymania trwałych użytków zielonych (TUZ) na poziomie gospodarstwa. Ograniczono go do wyznaczonych przez państwa członkowskie TUZ cennych przyrodniczo na obszarach Natura 2000, obejmujących gleby torfowe i podmokłe; ponadto, jeśli w danym kraju lub regionie udział TUZ w całkowitej powierzchni UR nie zmniejszył się o więcej niż 5%, wprowadzono możliwość kontroli utrzymania TUZ na poziomie kraju lub regionu, a nie, jak w pierwotnej propozycji Komisji, na poziomie gospodarstwa;

System dla małych gospodarstw rolnych i młodych rolników jest taki, jak w powołanych na początku artykułu zapisach *Health Check*.

Identyczny jest też zapis dotyczący: wsparcia związanego z produkcją, dyscypliny finansowej, definicji aktywnego rolnika. Złagodzone zapis dotyczący *cappingu*. Poprzednio postulowano redukcję płatności o co najmniej 5%. Obecnie zapisano 5%.

WSPARCIE ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Poszerzono zakres działań realizujących cele środowiskowo-klimatyczne (obok rolnictwa ekologicznego, programu rolno-środowiskowego, wsparcia dla obszarów o niekorzystnych uwarunkowaniach obejmuje także inwestycje w środki trwałe o pozytywnych efektach środowiskowo-klimatycznych, grupę działań „leśnych”, NATURA 2000), z jednoczesnym podniesieniem poziomu minimalnych wydatków na te cele z 25 do 30%.

Uwzględniono możliwości wsparcia przetwórstwa rolno-spożywczego w priorytecie 3, dotyczącym poprawy funkcjonowania łańcucha żywnościowego oraz priorytecie 1,

dotyczącym transferu wiedzy i innowacji, poprzez bezpośrednie odniesienie w priorytetach do przetwórstwa.

Rozszerzono wsparcie systemów jakości żywności o działania informacyjno-promocyjne.

Ukierunkowano na aktywnych rolników wsparcie w ramach działań: rolnictwo ekologiczne, obszary o niekorzystnych uwarunkowaniach, młody rolnik, systemy jakości żywności, zarządzanie ryzykiem, dobrostan zwierząt, przy czym w ramach wsparcia dla młodych rolników – umożliwiono uzyskanie statusu aktywnego rolnika w ciągu 18 miesięcy od podjęcia działalności.

Przesunięto z 2016 do 2018 roku datę, do której Państwa członkowskie są zobowiązane wyznaczyć obszary o ograniczeniach naturalnych na podstawie ośmiu nowych kryteriów biofizycznych, jakie zaproponowała Komisja.

W programie rolnośrodowiskowo-klimatycznym podstawowe wymogi uzupełniono o wymóg dotyczący działalności rolniczej w zakresie powierzchni użytków rolnych. Oznacza to, że płatności rolnośrodowiskowo-klimatyczne będą obejmować tylko te zobowiązania, które wykraczają poza: wymogi wzajemnej zgodności, odpowiednie kryteria i minimalne działania wynikające z definicji działalności rolniczej, odpowiednie minimalne wymogi dotyczące nawozów i środków ochrony roślin oraz inne odpowiednie wymogi obowiązkowe ustanowione przez ustawodawstwo krajowe.

WSPÓLNA ORGANIZACJA RYNKÓW ROLNYCH

Kwoty w sektorze cukru zostały przedłużone do 30 września 2017 roku. W porównaniu z propozycją KE oznacza to wydłużenie reżimu o dwa lata gospodarcze. Po zakończeniu kwotowania, cukier w dalszym ciągu będzie objęty mechanizmem dopłat do prywatnego przechowywania.

Art. 43 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu UE [Wersja skonsolidowana... 2010] będzie miał zastosowanie m.in. w określaniu cen referencyjnych oraz ich aktualizacji na podstawie obiektywnych kryteriów, a także w odniesieniu do prognozy otwarcia interwencji w sektorze wołowiny.

Refundacje wywozowe zostały ustalone na poziomie zerowym i będą stosowane tylko jako środek zarządzania kryzysowego oraz w rozwiązywaniu szczególnych problemów (ryzyko gwałtownego pogorszenia warunków produkcyjnych i rynkowych).

W sektorze mleka:

- nie uwzględniono propozycji PE, polegającej na wprowadzeniu wsparcia dla tych producentów mleka, którzy dobrowolnie ograniczą produkcję co najmniej o 5% w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku, dodając w zamian nowy motyw preambuły, w którym zwraca się uwagę, że skuteczne działania przeciwdziałające zakłóceniom rynkowym mogą w szczególności dotyczyć rynku mleka;
- rozwiązania tzw. pakietu mlecznego, m.in. w zakresie uznawania organizacji producentów (POs), ich zrzeszeń (APOs) i organizacji międzybranżowych (IBOs), a także negocjowania umów (dotyczy stosunków umownych w sektorze mleka), zostały włączone w niezmienionej formie; wprowadzono natomiast możliwość zezwolenia przez państwo członkowskie na rozszerzenie reguł i obowiązkowych składek finansowych przez POs i IBOs na podmioty nie będące ich członkami,

a sektor mleka objęto przepisami dotyczącymi reguł konkurencji (porozumienia i uzgodnione praktyki w odniesieniu do uznanych IBOs) oraz ogólnymi przepisami dotyczącymi notyfikacji do KE; oznacza to zmiany pakietu mlecznego i dostosowanie do rozwiązań przyjętych dla innych sektorów.

– limit skupu interwencyjnego masła ma być zwiększony z 30 tys. t do 50 tys. t.

Wykreślono odniesienie do ogólnej normy handlowej, a w rozporządzeniu zapisano listę sektorów, które mogą być objęte normami. KE otrzymała jednak możliwość zmiany tej listy w drodze aktów delegowanych, z tym że pod ściśle określonymi warunkami (m.in. konieczność wykazania, że przyjęcie norm handlowych dla danego produktu jest odpowiedzią na potrzeby konsumentów i poprawi jakość produktu). Ponadto, zanim Komisja przyjmie akt delegowany, musi przygotować raport dla PE i Rady, w którym wykaże korzyści i koszty przyjęcia norm. Również w odniesieniu do oznakowania miejsca produkcji lub pochodzenia utrzymano stanowisko Rady, co oznacza wyłączenie sektora mleka z tego wymogu.

Uzgodniono możliwość objęcia obowiązkowymi umowami każdej dostawy produktów rolnych we wszystkich sektorach jednolitej wspólnej organizacji rynków, z zachowaniem dotychczasowych przepisów dla sektora mleka oraz cukru.

W sytuacji istotnej nierównowagi rynkowej KE będzie mogła zezwolić, pod pewnymi warunkami, organizacjom producentów lub międzybranżowym na wspólne podejmowanie działań tymczasowych, polegających np. na wycofywaniu z rynku lub prywatnym przechowywaniu w celu stabilizacji sytuacji w danym sektorze.

W ramach poprawy pozycji przetargowej producentów rolnych w łańcuchu żywnościowym, będą oni mogli wspólnie negocjować warunki umów na dostawy: oliwy z oliwek, wołowiny, zbóż i niektórych innych upraw polowych.

Identyczne jak w *Health Check* są zapisy dotyczące programu „Owoce w szkole” i systemu nasadzeń winorośli.

PODSUMOWANIE

Podczas zakończonego w 2008 roku przeglądu WPR (ang *Health Check*) zainicjowano dyskusję o przyszłości Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej po 2013 roku. Propozycje zmian wskazują na potrzebę modernizacji i usprawnienia tej polityki, tak by mogła w większym stopniu odpowiadać aktualnym wymogom rynku. Koncentrują się one wokół głównych obszarów WPR: systemu pomocy bezpośredniej, stosowanych regulacji rynkowych i polityki rozwoju obszarów wiejskich. Zarządzenie WPR ma na celu przede wszystkim zapewnienie wyrównania warunków konkurencji we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej. W pierwszej kolejności odnosi się to do potrzeby dalszego realizowania procesów umacniania rolnictwa i gospodarki żywnościowej. Takie propozycje zmian mają zapewnić zarówno efektywne funkcjonowanie tego działu gospodarki, jak i poprawę jego konkurencyjności z innymi działami.

LITERATURA

- Decyzja Rady z dnia 19 stycznia 2009 r. zmieniająca decyzję 2006/144/WE w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla rozwoju obszarów wiejskich (okres programowania 2007-2013). 2009. Dz. Urz. UE L 30/112 z 31.01.2009.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej. 2000. Dz. U. UE L 327/1 z 22.12.2000.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów. 2009. Dz. Urz. UE L 309/71 z 24.11.2009.
- Komunikat Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, 2010. Komisja Europejska COM (2010).
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1782/2004 z dnia 14 października 2004 r. w sprawie nieprzyznania refundacji wywozowych dla mleka odtłuszczonego w proszku w ramach stałego zaproszenia do składania ofert przetargowych przewidzianego w rozporządzeniu (WE) nr 582/2004. 2004. Dz. U. L 316/84 z 15.10.2004.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 261/2012 z dnia 14 marca 2012 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (WE) nr 1234/2007 w odniesieniu do stosunków umownych w sektorze mleka i przetworów mlecznych. 2012. Dz. U. UE L 94/38 z 30.03.2012.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005. 2013 a. Dz. U. L 347/487 z 20.12.2013.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008. 2013 b. Dz. U. L 347/549 z 20.12.2013.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009. 2013 c. Dz. U. L 347/608 z 20.12.2013.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007. 2013 d. Dz. U. L 347/671 z 20.12.2013.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1310/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające niektóre przepisy przejściowe w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz zmieniające Rozporządzenie (UE) nr 1305/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady w zakresie środków i ich rozdziału w odniesieniu do roku 2014, a także zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 oraz rozporządzenia (UE) nr 1307/2013, (UE) nr 1306/2013 i (UE) nr 1308/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady w zakresie ich stosowania w roku 2014. 2013 e. Dz. U. L 347/865 z 20.12.2013.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). 2005. Dz. U. UE L 277/1 z 21.10.2005.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1234/2007 z dnia 22 października 2007 r. ustanawiające wspólną organizację rynków rolnych oraz przepisy szczegółowe dotyczące niektórych produktów rolnych („rozporządzenie o jednolitej wspólnej organizacji rynku”). 2007. Dz. U. UE L 299/1 z 16.11.2007.

- Rozporządzenie Rady (WE) nr 72/2009 z dnia 19 stycznia 2009 r. w sprawie zmian we wspólnej polityce rolnej poprzez zmianę rozporządzeń (WE) nr 320/2006, (WE) nr 1234/2007, (WE) nr 3/2008 oraz (WE) nr 429/2008. 2009 a. Dz. U. UE L 30 z 31.01.2009.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 z dnia 19 stycznia 2009 r. ustanawiające wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego dla rolników w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiające określone systemy wsparcia dla rolników, zmieniające rozporządzenia (WE) nr 1290/2005, (WE) nr 247/2006, (WE) nr 378/2007 oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1782/2003. 2009 b. Dz. U. L 302 z 31.01.2009.
- Sprawozdanie z posiedzenia Rady UE ds. Rolnictwa i Rybołówstwa w dniu 18-20 listopada 2008 r. 2008. Materiały wewnętrzne MRiRW, Warszawa.
- Stanowisko Rządu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 czerwca 2008 r. 2008. Materiały wewnętrzne MRiRW, Warszawa.
- Stanowisko Rządu Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące pakietu Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2014-2020, przyjęte przez Komitet do Spraw Europejskich w dniu 12 stycznia 2012 r. 2012. Materiały wewnętrzne MRiRW, Warszawa.
- Wersja skonsolidowana traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. 2010. Dz. U. UE L 83/47 z 30.03.2010.
- WPR Nowoczesna polityka rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. 2007. Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA, Warszawa.
- http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/legal-proposals/index_en.htm [dostęp: 5.05.2013].

FROM HEALTH CHECK TO THE FINANCIAL PERSPECTIVE 2013-2020

Summary. Subsequent proposals of changes in EU Common Agricultural Policy discussed in 2008-2013 were analysed. The new proposal concerned: the system of direct payments, development of rural areas and market regulations.

Key words: Common Agricultural Policy of the EU, "Health Check", direct payments, development of rural areas, market regulations

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 6.12.2013

Do cytowania – For citation: Krzyżanowski J.T., 2013. Od Health Check do perspektywy finansowej 2013-2020. J. Agribus. Rural Dev. 4(30), 115-136.